

Van de redactie – Redactioneel

Sinds de COVID-19-pandemie zijn we gezamenlijk weer sterker gaan nadenken over de verhouding tussen overheden, de maatschappij en de individuele burger. Hoeveel vrijheden mogen overheden van individuele burgers afnemen om het maatschappelijke welzijn te beschermen? In welke mate roepen overheden het beeld van externe vijanden op om de maatschappij te homogeniseren en daarmee ook hun eigen machtsbasis te versterken? De uiteenlopende antwoorden op deze vragen veroorzaakten recent nog hoogoplopende politieke discussies, grimmige onlusten op straat en onoverwinnelijke vetes binnen gezinnen en vriendengroepen.

Dat deze vragen zelf allesbehalve nieuw zijn, toont het voorliggende nieuwe nummer van *BMGN – Low Countries Historical Review*. In beide artikelen over de vroegmoderne Lage Landen zien we immers overheden aan het werk die ongewenste indringers – rondtrekkende vagebonden in het ene geval, ziektekiemen in het andere – buiten de grenzen van hun territorium trachtten te houden. De gevaren die zij daarmee wilden bestrijden of voorkomen, beeldden zij zich niet zomaar in. Overvallen door rondreizende landlopers waren een realiteit en epidemieën teisterden delen van Europa. Maar deze overheden hadden er wel baat bij deze gevaren uit te vergroten om hun eigen politieke doeleinden te verwezenlijken. Janna Coomans toont hoe overheden in de noordelijke Nederlanden tijdens de vijftiende en zestiende eeuw het begrip landloperij construeerden en landlopers criminaliseerden om de sociale cohesie binnen hun grondgebied te bevorderen. Aan het einde van de achttiende eeuw, zo toont Stan Pannier, voerden overheden in de Oostenrijkse Nederlanden een actieve quarantainepolitiek om bevolkingsgroei en handelsmogelijkheden te bevorderen.

Zonder het woord zelf te gebruiken, beschrijven zowel Coomans als Pannier daarmee processen die als een ‘modernisering’ van het bestuur kunnen worden beschreven. Beide artikelen maken ons er echter ook van bewust dat modernisering niet mag gelijkgesteld worden met centralisering. Lokale overheden zijn immers in beide artikelen de voornaamste actoren, al reageerden zij vaak op processen die zich op het niveau van de centrale staat afspeelden. Dat bestuurlijke modernisering bovendien niet gelijk staat aan morele vooruitgang, blijkt ten overvloede uit het artikel van Coomans. Pas halfweg de zestiende eeuw bestraffen verschillende stedelijke overheden door landlopers gepleegde misdrijven met gruwelijke en mensonterende straffen. Deze kunnen dus geenszins als ‘middeleeuws’ worden bestempeld.

En zo biedt dit nieuwe nummer van *BMGN – Low Countries Historical Review* behalve een verrassende inblik in onontgonnen historisch bronnenmateriaal uit Noord en Zuid weer veel stof tot nadenken over fenomenen die ons ook vandaag bezighouden.

Namens de redactie,

MARNIX BEYEN

Published by Royal Netherlands Historical Society | KNHG

Creative Commons Attribution 4.0 International License

DOI: 10.51769/bmgn-lchr.15019 | www.bmgn-lchr.nl | e-ISSN 2211-2898 | print ISSN 0165-0505

From the editors – Editorial

Since the COVID-19 pandemic, as a whole, we have started considering more carefully the relationship between the authorities, society, and individual citizens. How many freedoms can the authorities revoke from individual citizens to protect social wellbeing? In what measure do authorities invoke metaphors of external enemies to homogenise society, thereby strengthening their own power base? The divergent answers to these questions recently instigated heated political debates, gruesome street riots, and unpleasant feuds within families and groups of friends.

This new issue of *BMGN – Low Countries Historical Review* makes clear that these questions are far from new. After all, in both articles about the early-modern Low Countries, we read about authorities making strenuous efforts to keep unwanted intruders – wandering vagrants in one case, pathogens in the other – outside the borders of their territory. The dangers they aimed to eradicate or avert in doing so were not mere figments of their imagination. Raids by itinerant tramps were a reality, and epidemics ravaged parts of Europe. These authorities benefited, however, from exaggerating these dangers to achieve their own political objectives. Janna Coomans describes how during the fifteenth and sixteenth century, the authorities in the Northern Netherlands constructed and criminalised conceptions of vagrancy to promote social cohesion within their territory. Toward the end of the eighteenth century, as Stan Pannier reveals, the authorities in the Austrian Netherlands pursued an active quarantine policy to promote population growth and opportunities for trade.

Without actually using the term, both Coomans and Pannier thereby convey processes that may be described as ‘modernising’ governance and administration. In addition, however, both articles make us aware that modernisation is not to be equated with centralisation. After all, in both articles local authorities are the primary actors, even though in many cases they were reacting to processes occurring at the level of the central state. That administrative modernisation is moreover not identical to moral progress is abundantly clear from the article by Coomans. Only from the mid-sixteenth century onward, did various municipal authorities start to impose horrific and degrading punishments on vagrants committing offences. These practices may therefore by no means be qualified as ‘medieval’.

In addition to offering surprising insights into yet to be explored historical source materials from North and South, this new issue of *BMGN – Low Countries Historical Review* offers extensive food for thought about phenomena that preoccupy us to this day.

From the editors,

MARNIX BEYEN